

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

Laki tarjoaisi kunnalle varsin vapaat kädet valita ilmastosuunnitelman toteutustapa siten, että se täyttää lain edellyttämät perussisältövaatimukset. Tämä vapaamuotoisuus saattaa vaikeuttaa eri kuntien suunnitelmien vertaamista sekä niihin mahdollisesti liittyvää ohjaamista ja kehittämistä. Vertailtavuus voisi helpottaa suunnitelmien kytkemistä konkreettisiin toimenpiteisiin. Ilmastosuunnitelmaa voitaisiin käyttää esimerkiksi kunnan laatimien kaavojen taustamateriaalina ja perusteluna, jolloin vertailtavuus muihin kuntiin ja kuntien samanlaiset laskentatavat helpottaisivat paitsi kunnan työtä niin välillisesti myös muiden viranomaisten kuten ELY-keskuksen työtä alueidenkäytön edistämistehtävien osalta.

Kunnan ilmastosuunnitelma keskittyy päästövähennyksiin. UUDELY pitää rajausta tässä vaiheessa selkeänä, sillä tällaisenaankin lakiesityksen velvoitteet ovat haastavia monelle ilmastotyötä aloittavalle kunnalle. Sopeutumis- ja varautumistoimien osalta UUDELY näkee tarkoituksenmukaisempana panostaa niihin kuntiin, joista on tunnistettu riskinäkökulmasta tärkeitä kohteita, kuin kohdentamalla resurssit kaikkiin kuntiin. Sama resurssitehokkuuskysymys koskee myös hillintätoimia ja onkin vielä tarpeen pohtia, onko ilmastosuunnitelma vaikuttavin/kustannustehokkain tapa vähentää kasvihuonekaasupäästöjä kuntatasolla, kun asiaa tarkastellaan kansallisten tavoitteiden näkökulmasta.

UUDELY ei nykyisillä ilmasto- ja substanssiosaajaresursseilla pystyne ottamaan roolia kuntien ilmastosuunnitelmien laadinnan ohjaamisesta eikä myöskään niiden arvioinnista, seurannasta ja valvonnasta. Jopa suunnitelmien laadintaan osallistumiseen eräänlaisessa sparraushengessä ei riittäne ylimääräisiä resursseja.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

-

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

-

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

UUDELY katsoo, että on hyvä, että valtion viranomaiselle on annettu valitusoikeus valtioneuvoston päätöksistä. Tämä mahdollisuus ei lisänne merkittävästi ELY-keskuksen tehtäviä.

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

UUDELY pitää tärkeänä edistää konkreettisia, toteuttamiskelpoisia ja vaikuttavia päästövähennystoimia. Lausuntopyyntöaineiston perusteella jää epäselväksi kuntien ilmastosuunnitelmien tosiasiallinen vaikuttavuus ilmaston muutoksen hillinnässä.

UUDELY huomauttaa, että lakimuutoksen esityksessä ja tausta-aineistossa ei ole tarkasteltu muita ratkaisuja kuin erilaisia ilmastosuunnitelmavaihtoehtoja. Helposti yleispiirteisiksi jäävien kuntakohtaisten ilmastosuunnitelmien sijaan Uudellamaalla voisi olla vaikuttavampaa käyttää resurssit kuntien merkittävimpien ilmastovaikutusten ja päästövähennysmahdollisuuksiltaan merkittävimpien kuntien tunnistamiseen sekä kohdentaa toimenpiteet ja rahoitus näihin.

UUDELY:n näkökulmasta voisi olla parempi siirtää kuntien "ilmasto-ohjausta" ilmastosuunnitelmien sijaan liiton tekemään maakunnalliseen ilmastotyöhön ja ELY-keskuksen vaikutusmahdollisuuksiin substanssilainsäädännön kautta (esim. alueidenkäyttö).

Muut huomiot

HE-luonnoksen luvun 2.4. toisessa kappaleessa (sivu 11) kuvataan ELY-keskusten roolia alueellisessa ilmastotyössä. UUDELY painottaa tätä ELY-keskusten roolia ilmastotyössä virkatyön kautta. Esimerkiksi alueidenkäytössä ja liikenteessä tehtävät ratkaisut ovat merkittäviä ja konkreettisia ilmastolakiin kirjattujen tavoitteiden saavuttamisessa. Kuvauksesta ei kuitenkaan käy ilmi, että ELY-keskuksen nykyiset ilmastoasiantuntijoiden resurssit ovat hajanaiset ja perustuvat tällä hetkellä suurelta osin Ympäristöministeriön väliaikaiseen rahoitukseen. Nykyisillä resursseilla UUDELY ei kykene seuraamaan tai ohjaamaan alueen ilmastosuunnitelmia.

säädösten yleinen taso ja kuvaileva luonne on omiaan heikentämään säädöksen päämäärien tavoitteiden toimeenpanoa ja

Knaapinen Petri
Uudenmaan ELY

Pesola Jaakko
Uudenmaan ELY